

„Cooperare” distructivă în condiții de război: implicarea misiunii militare britanice în sabotarea câmpurilor petrolifere românești (1916)

Claudiu-Lucian TOPOR*

De obicei, reflectând pe marginea desfășurării războaielor, istoricul se simte mai confortabil atunci când glorifică succesul, decât în situația când trebuie să explice eșecul. Cooperarea în timpul războaielor moderne strălucește, așadar, în funcție de deznodământ. Victoriile au puterea mereu să șteargă sincopele apărute de-a lungul războiului. Diminuează ecoul tensiunilor din trecut. La scurt timp după război, aliații învingători vor putea cu mândrie devoala povestiri despre eroism și vor evoca momentele de triumf. Destinul singur mai poate tulbura decorul acesta idilic al camaraderiei, dar numai dacă poate fi anticipat. Din păcate, niciodată nu poate fi cu precizie intuit. Nu știm la ce să ne așteptăm în desfășurarea războaielor. La fel cum se întâmplă prin trecerea timpului peste o viață de om, destinul războaielor rămâne imprevizibil. Rândurile următoare stau mărturie în validarea acestui vechi adevăr. Povestesc despre felul cum războiul modern așază în ipostaze stranii cooperarea militară a aliaților. Există împrejurări care rămân întotdeauna greu de înțeles, mai cu seamă dacă sunt văzute în afara logicii discursului învingătorilor. Să fi fost acesta și cazul sabotării câmpurilor petrolifere românești? Chiar fără accesul la contrafactual, nu putem evita conținutul unor raționamente paralele. Trebuiau distruse într-adevăr resursele vitale ale României, în condițiile unor cedări teritoriale deliberate în fața ocupantului străin? Pot fi civilii socotiți victime colaterale, plătind pentru eșecul unor bătălii care prefigurează un dezastru militar? Care ar trebui să fie limita toleranței pentru acceptarea rațiunilor logistice într-un război de coaliție de pe un front european? Și, mai cu seamă, cine răspunde pentru necesitatea absolută a sacrificiilor civile?

Auspiciile „cooperării” militare româno-britanice din toamna anului 1916 ar trebui să ne fie bine cunoscute în prezent. Avem la îndemână cercetări și studii relevante în context. Rezumând decorul în care s-au petrecut faptele, ne aflăm în mijlocul unui cataclism european. Direcția în care evoluase politica

* Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași; claudiulucian@yahoo.com.

Bucureștiului întărise gradual nevoia de consolidare a întregului angrenaj militar. Pentru a-și pregăti solid intervenția militară, România avea nevoie de toate resursele ei naturale, dar, în același timp, și de aliați prezenți cu forțe însemnate în teatrul de război. Știm însă că ea s-a alăturat Antantei mai degrabă atentă la câștigurile politice (promisiunile teritoriale), decât la parametrii unei cooperări militare eficiente. La drept vorbind și luând act de evoluția războiului din Europa Orientală, aliații din Antantă nu-i puteau garanta României în 1916 ajutorul militar necesar pentru împlinirea dezideratelor ei naționale. Măsurile luate de aliați pentru sprijinirea ofensivei românești în Transilvania fuseseră stabilite de Marele Cartier General Francez, împreună cu decidenții ruși, fără ca Marele Stat Major al armatei britanice să fi putut interveni vizibil în adoptarea deciziilor. Dar, să nu-i încondeiem mereu pe alții! România a pierdut teren din cauza propriilor erori strategice și a incompetenței unor comandamente militare implicate în actul decizional. Desigur că a fost la mijloc și ajutorul subțiat din partea aliaților, dar să nu-l absolutizăm! Britanicii au fost onești de la început. Ei au fost printre primii aliați care au anticipat sincopel armatei române. Sir William Robert Robertson, mareșal în armata britanică și, din ianuarie 1915, șeful Statului Major al generalului John French, critica valoarea strategică neînsemnată a expediției de la Salonic, observând cum intervenția tardivă a României în război fusese posibilă doar prin ignorarea altor momente mai favorabile înfrângerii austriecilor. Luna iunie 1916 (momentul de vârf al ofensivei Brusilov), și nu luna august (când comandamentul german preluase deja controlul situației), ar fi reprezentat momentul de aur al intervenției. Indiferent însă cum interpretăm afirmațiile lui Robertson, acesta avea dreptate măcar într-o singură privință: decidenții militari ai Antantei n-au forțat România să intre în război, iar înfrângerile care au urmat trecerii Carpaților au arătat, într-adevăr, o pregătire strategică deficitară și erori de comandament¹.

Cum se știe, războaiele lumii moderne se câștigă și prin economisirea resurselor naturale. În anii Marelui Război, rezervele de petrol ale lumii se găseau însă răspândite pe aproape toate continentele și rămâneau inegal exploatate. Principalele regiuni petrolifere, disputate în competiția globală, aparțineau Asiei (Mesopotamia, Persia, împrejurimile lacului Baical în Siberia, Japonia și Indiile engleze), Americii de Nord și Americii Latine (Statele Unite, Venezuela, Mexic, Columbia, Argentina și Peru) sau Africii (Egipt). În Europa, petrolul se rafina în Rusia, Polonia și România. La nivel global, cantitățile cele mai mari de petrol se extrăgeau din Statele Unite (60% din producția totală). României nu-i revenea decât un procent infim (4%), dar suficient pentru a sprijini industria de război a aliaților după 1914².

¹ Mareșalul Sir William Robert Robertson, *România și intrarea ei în război: un punct de vedere britanic*, în Dumitru Preda (ed.), *România în timpul Primului Război Mondial. Mărturii contemporane*, vol. I, 1914-1916, București, Editura Militară, 2020, p. 305-318.

² S. R. Formac, *Serviciile secrete în Primul Război Mondial*, București, Paul Editions, 2018 (tipărită după ediția din 1935), p. 81.

După o campanie militară dezastruoasă, care ținuse numai patru luni, România punea însă la dispoziția inamicului resursele ei vitale. Sarcina aliaților din Antantă devenise instantaneu ingrată. Ea se rezuma la implementarea defensivei pe frontul româno-rus și la restrângerea avantajelor obținute de germani de pe urma ocupării teritoriului românesc. Armatelor rusești le-a revenit misiunea de a încetini înaintarea inamicului și de a distruge poduri, gări, silozuri și mijloace de transport. Francezii au preluat, fără prea mult entuziasm, refacerea armatei române și instruirea ei în spatele frontului, iar britanicilor le-au mai rămas doar răspunderi impopulare de felul relocării unor dispozitive industriale în Moldova și a sabotării extracției petrolului românesc. Trupele britanice n-au participat la luptele cruciale de pe frontul românesc, dar a existat o misiune militară britanică, mai redusă numeric decât cea franceză, care a fost trimisă în România și a jucat un rol important chiar din primele luni ale războiului. La începutul beligeranței românești, misiunea aceasta a funcționat la București, dar odată cu ocuparea capitalei de către germani, ea a fost retrasă la Iași, unde a primit o clădire situată pe strada Carol nr. 15 (vizavi de Parcul Copou; era vorba de o casă care aparținuse lui Leonida Gatovski ce fusese rechiziționată de autorități). Șeful misiunii militare britanice devenea, cu începere din luna februarie 1915, colonelul Cristopher Birdwood Thompson. Acesta trecea drept un personaj cunoscut în mediile bucureștene, deoarece făcuse propagandă alăturării României la cauza puterilor Antantei în efortul de război. După refugiul misiunii la Iași, colonelul Thompson a primit grad de general și o nouă misiune în Palestina (la Ierusalim). S-ar fi despărțit cu lacrimi în ochi nu doar de fascinanta Românie (*Smarandaland*, cum o numește în volumul său de memorii) ci și de iubirea vieții lui, frumoasa prințesă Martha Bibescu, o figură feminină irezistibilă a epocii. După război, Thompson a publicat o carte de reflecții (*Old Europe's Suicide*) în care aborda la rândul-i tema responsabilității decizionale (căutând explicații în jurul cauzelor războiului și a prăbușirii hegemoniei europene la nivel global). A urcat chiar și mai sus, dar în cariera politică, nu în cea militară, devenind ministru în guvernul laburist, care în 1930 a încercat să unească provinciile Imperiului Britanic prin introducerea unor curse aeriene regulate. Din păcate, Thompson s-a prăbușit la prima lui călătorie cu avionul, survolând chiar teritoriul francez³.

Prezența lui Thompson în România a fost îndelung comentată prin relaționarea cu straniul episod al sabotării extracției petrolului. În noiembrie 1916, atașatul militar englez la București primea misiunea ingrată: distrugerea puțurilor cu petrol din România ocupată. Consemna chiar el în propriul jurnal:

E un ordin de calibru mare; după agricultură, producția de petrol este principala resursă a țării. În plus, majoritatea marilor companii funcționează cu capitaluri străine; Standard Oil Company of America are interese majore aici, ca și Royal

³ Sorin Ifțimi, *Misiuni diplomatice în România 1916-1918/Diplomatic Missions in Romania/Missions diplomatiques en Roumanie*, trad. Mălina Andreea Vasiliuța, Elena Farca, Alexandra Corina Brutaru, București, Editura Dark Publishing, 2018, p. 168.

Dutch, așa că trebuie ținut cont de guvernele neutre. Imense cantități de petrol brut sunt stocate în rezervoare – trebuie să le dăm foc; trebuie ca, în măsura posibilului, puțurile de petrol să nu mai poată fi folosite, iar rafinăriile distruse. Bineînțeles, va trebui să plătim despăgubiri ce se vor ridica la multe milioane. Sărmanul contribuabil britanic⁴!

Operațiunea de incendiere a carburanților a fost coordonată la nivel diplomatic de ministrul de la București al Marii Britanii, George Barclay, căruia i-a revenit un rol cheie în negocierile purtate cu guvernul român⁵. Colonelul Cristopher Thompson și adjunctul său, căpitanul Thomas Laycock, au asigurat numai desfășurarea logistică. În acest scop, amiralitatea britanică din Mediterana (cu sediul în insula Thassos) a trimis în România, încă din octombrie 1916, șase avioane cu echipamente militare necesare sabotajului și câțiva experți⁶. Printre aceștia se găsea și locotenent-colonelul John Norton-Griffiths, un inginer genist prezent și în domeniul construcțiilor feroviare. Fusesse membru al Parlamentului britanic în 1910, candidând din partea Partidului Conservator, și se remarcase în anii războiului prin câteva amenajări geniste originale, care au condus la distrugerea unor poziții întărite ale germanilor pe Frontul de Vest. La sfârșitul anului 1916, Norton-Griffiths ajungea, așadar, în România împreună cu o echipă de experți în operațiuni de sabotaj, având misiunea de a neutraliza câmpurile de petrol de pe Valea Prahovei și de a distruge depozitele de cereale din calea înaintării inamicului, astfel încât trupele străine să nu poată folosi hrana românilor pentru prelungirea războiului cu Antanta. Pe lângă asistența primită de la colegii britanici (căpitanul Thomas Samuel Masterson, locotenentul Philip Huntington Simpson, locotenentul John Thompson Hayward), locotenent-colonelul Griffiths a beneficiat și de colaborarea prințului Valentin George Bibescu (soțul fantomatic al celebrei de acum Martha Bibescu), precum și de implicarea fraților Chrissoveloni, a locotenenților români I. Tănăsescu (inginer în exploatarea miniere) și A. Țânțăreanu (expert guvernamental). Planul de sabotare a zonei petrolifere avea în vedere distrugerea instalațiilor de exploatare și incendierea combustibilului din depozite. După discuții și tergiversări, guvernul lui Ion I. C. Brătianu a autorizat acțiunile de sabotaj, cu toate că cele mai multe din exploatarea nu aparțineau societăților puterilor inamice. Este drept

⁴ Martha Bibescu, *Destinul lordului Thomson of Cardington urmat de Smaranda de generalul de brigadă lord Thomson of Cardington*, prefață de James Ramsay MacDonald, prim-ministru al Angliei, traducere de Vasile Zincenco, cuvânt înainte de Ion Bulei, București, Editura Compania, 2002, p. 165-166.

⁵ Ministrul plenipotențiar al Marii Britanii s-a adresat ministrului de Externe al României, cerându-i să admită distrugerea sondelor, rafinăriilor și a stocurilor de țiței, precizând din nou că guvernul britanic va achita despăgubirile. Presiuni s-au făcut și pe lângă Marele Cartier General al armatei Ruse (STAVKA). Aici, generalul Hanbury Williams a transmis, prin intermediul generalului român C. Coandă, cererea guvernului de la Londra de a distruge orice depozit de benzină sau păcură care ar fi putut ajunge în mâinile inamicului.

⁶ Sorin Aparaschivei, *Serviciul Britanic de Informații în România (1916-1950)*, București, Editura Militară, 2020, p. 36-37.

că guvernul român a respins, inițial, propunerea distrugerii silozurilor cu cereale din localitățile limitrofe frontului. Englezii și-au văzut însă liniștiți de treabă, beneficiind uneori și de concursul rușilor, foarte pricepuți, evident, la asemenea acțiuni. Unii (cazul inginerului Johl, decedat de meningită la numai 34 de ani) au lucrat cu sârg până când au auzit împușcăturile primelor patrulare germane⁷.

Norton-Griffiths a reușit să dinamiteze exploatarea situate între Câmpina și Ploiești, admitând să fie inundate cu petrol și cantități uriașe de cereale găsite în depozitele din vecinătate. Acțiunea propriu-zisă conținea o doză semnificativă de hazard. Ea a fost reprodusă în tot felul de scrieri istorice și memorialistice. Detalii inedite găsim în sursele lui Dorin Stănescu, care a publicat în revista „Historia” un articol îndrăzneț⁸. Norton-Griffiths și-a împărțit echipa în două grupuri distincte: unul condus de el însuși, care s-ar fi ocupat de distrugerea rafinăriilor și a câmpurilor petrolifere, iar altul, condus de căpitanul J. Pitt, concentrat pe distrugerea depozitelor de cereale și a utilajelor care ar fi putut deservi intereselor germane. Pregătirea operațiunii a început prin săparea unor șanțuri necesare deversării rezervelor de petrol, prin demontarea instalațiilor petroliere și turnarea betonului în interiorul puțurilor. De asemenea, au fost găurite conductele care transportau petrolul, iar întreaga acțiune s-a petrecut nu numai într-o atmosferă de evidentă ostilitate a localnicilor, dar și cu instigarea unor filogermani având interese economice în zonă. Din altă scriere aflăm informații despre zelul cu care munceau Norton-Griffiths și subordonații lui⁹. Fără oprire, numai în Prahova, el a lucrat distrugând zi și noapte orice rezervor, orice depozit sau orice instalație care ar fi putut servi inamicului. Chiar dacă au fost încercări ale localnicilor de a opri distrugerea rafinăriilor, Griffiths i-a convins că acțiunea întreprinsă de el avea acordul guvernului român și că partea britanică își luase angajamentul că va plăti după război daunele.

Arhivele britanice oferă desigur spre studiere câteva documente valoroase care clarifică misiunea locotenentului Norton-Griffiths și urmările ei postbelice (activitatea comisiei mixte de investigații care a funcționat în România în scopul evaluării pagubelor suferite de diverși proprietari în 1916 și a stabilirii despăgubirilor ce trebuiau achitate de guvernul de la Londra). Norton-Griffiths a redactat două rapoarte trimise la War Office (directorului de la Military Intelligence) despre rezultatele activității lui în România. Un singur raport se referă însă la sabotarea exploatarea (*Report on the Destruction of Romanian Oilfields*). Este datat 22 ianuarie 1917. Celălalt, din 27 ianuarie 1917, se referă la lichidarea stocurilor de grâne și a mașinăriilor ce puteau fi utilizate de germani (*Report on the Destruction of Grain and Machinery in Romania*). Documentul despre

⁷ Corneliu Gancevici, *Jurnal de front. Din însemnările unui medic în Războiul de Întregire 1916-1918*, prefață de acad. Răzvan Theodorescu, ediție îngrijită de Alin Spănu, București, Meteor Press, 2022, p. 129.

⁸ Dorin Stănescu, *Colonelul Norton-Griffiths. Omul care a dat foc României în 1916*, în „Historia”, anul IX, nr. 20, aprilie 2020 (<https://historia.ro/sectiune/portret/colonelul-norton-griffiths-omul-care-a-dat-foc-570913.html>).

⁹ Lucian Vasile, *Ploieștii în Marele Război, 1916-1918*, București, Editura AEDU, 2017, p. 35.

câmpurile petrolifere se întinde pe 15 pagini și cuprinde o parte introductivă, care continuă cu descrierea succintă a desfășurării misiunii la fiecare dintre cele 15 exploatări (printre ele se menționează Târgoviște, Ploiești, Câmpina, Monteoru etc.) și este urmată de o expunere destul de onestă în chestiunea compensațiilor, însoțită de un val de elogi pentru colaboratorii (britanici, români și francezi) care s-au „distins” în acțiunea de distrugere. Referindu-se la câmpurile petrolifere, Griffiths consemna că ar fi vrut să verifice întâi stocurile de petrol de la rafinării și să inventarieze instalațiile ce urmau a fi distruse, însă, după ce a descoperit că existau peste 2.000 de puțuri răspândite pe o suprafață ce depășea 1.000 de kilometri pătrați, o asemenea misiune îi apărea imposibilă în timpul scurt pe care îl mai avea încă la dispoziție. Drept urmare, el a decis că nu poate să mai amâne îndeplinirea misiunii, astfel că imediat a procedat la distrugerea exploatărilor avute în vedere, fără să mai colecteze informații detaliate necesare mai târziu pentru stabilirea unei compensații.

În pofida eforturilor depuse, recunoaște Griffiths, documentele acestea nu s-au păstrat. De altfel, nici colegul său francez (locotenentul Maurice Phillipon) nu reușise mai mult. Pierduse, la rândul-i, toate dovezile. În ciuda tuturor omisiunilor, inginerul britanic nu dădea semne de îngrijorare. Consemna într-un alt raport că se vor găsi modalități de verificare a cererilor de compensație în viitor, deși admitea că în cazul companiilor străine existau dificultăți. Legile românești prevedeau – ce-i drept – că inventarele și jurnalele trebuiau autentificate (ștampilate) anual la tribunalul fiecărui județ, astfel încât caietele acestea puteau fi utilizate ca surse credibile. Norton-Griffiths a întâmpinat totuși în acțiunea lui și opoziția unei comisii guvernamentale convocată în pripă (constituită din delegați români și francezi), care obiecta deschis în fața distrugerii complete (stocuri și instalații laolaltă) a exploatărilor, sperând la o reocupare ulterioară a resurselor din câmpurile petrolifere temporar deținute de inamic. Opoziția comisiei n-a servit la nimic. Inginerul britanic a argumentat în termeni tehnici că nu puteau fi relocate toate utilajele și că inamicul ar fi fost capabil să le înlocuiască pe cele dislocate. Și tot Griffiths a explicat că, în situația retragerii din regiunea Văii Prahovei, germanii ar distruge oricum utilajele românești pentru că extracția petrolului avea o prea mare însemnătate militară ca să revină în mâinile aliaților. Cel ce i-a dat mână liberă cu adevărat lui Norton-Griffiths a fost generalul Dumitru Iliescu (șeful Statului Major al Armatei Române), care s-a pronunțat pentru distrugerea totală¹⁰.

Misiunea a fost îndeplinită cu succes. Regina Maria știa că Griffiths, un „englez încântător”, ajutase numai la distrugerea proviziilor de țigări și cereale. Liniștit și priceput, el apărea însă omul pe care îți place să te bizui, conducătorul înăscut, dispus să muncească și să-i pună și pe cei din jur la muncă. Acestea au fost impresiile reginei¹¹. Satisfăcută pe deplin de munca lui Griffiths, ea ar fi

¹⁰ The National Archives, London, POWE 33/2664. Report on the Destruction of Romanian Oilfields by Lieut.-Col. J. Norton-Griffiths, D.S.O., M.P., Jassy, 22nd January 1917, f. 26 și urm.

¹¹ *Maria, Regina României. Jurnal de război 1916-1917*, vol. I, traducere de Anca Bărbulescu, ediție îngrijită de Lucian Boia, București, Editura Humanitas, 2022, p. 297.

vrut să-i dea spre gestionare reorganizarea căilor ferate (Prezan le oferise direct), dar probabil că se temea de piedicile rușilor. Oferta îl atrăgea pe Griffiths însuși și pare-se că i-a rămas o vreme în atenție¹². La final, nu s-a concretizat nimic. Griffiths părăsea România la începutul lunii februarie 1917. Nu înainte însă ca regele Ferdinand să-i ofere și o decorație, sperând că poate se vor reîntâlni ulterior¹³.

Pagubele materiale produse de echipa lui Norton-Griffiths s-au dovedit consistente. Totalul distrugerilor a fost evaluat la 600.000.000 de lei aur, din care 200.000.000 reprezentau numai valoarea stocurilor de țiței și a produselor incendiate. Au fost astupate peste 1.500 de sonde, iar 1.000 de puțuri de mină au fost incendiate; rezervoare cu o capacitate de 150.000 de metri cubi au fost aruncate în aer. S-au distrus 26 de rafinării și o cantitate de 827.000 de tone de carburanți a fost incendiată. Numai Ploieștiul a plătit cu peste 600.000 de tone. Județele Prahova, Dâmbovița și Buzău au fost transformate într-o mare de flăcări și înecate în fum¹⁴. Spectacolul va fi fost unul sumbru: „Nero nu a fost nimic în comparație cu noi”¹⁵. Caracterizarea aceasta îi aparține prințului George Valentin Bibescu într-o scrisoare către soția sa (Martha Bibescu), care alesese să rămână în capitala ocupată de germani. Un angajat român al Societății Româno-Americane (Virgil Teremia) a lăsat și el unele însemnări despre „spectacolul” la care asistase forțat de împrejurări. Omul văzuse oceanul de foc cuprinzând întreg districtul situat între Ploiești și Valea Călugărească. În fiecare clipă se făceau auzite exploziile. Fumul gros se înălța la sute de metri¹⁶.

Cu toate acestea, în ciuda elanului arătat de englezi, după numai șase luni de reparații, puțurile de petrol din România ocupată erau repuse în funcțiune și deveneau o resursă importantă pentru noile acțiuni ale armatei germane. Inamicul a reușit să salveze de la distrugerea totală chiar și instalațiile care ardeau când le-a descoperit, deși mai multe sonde au rămas pentru totdeauna înfundate și avariate. O privire comparativă asupra datelor statistice îngăduie unele reflecții pe marginea unui bilanț trist: la 1 iulie 1916, situația sondelor productive în principalele schele de exploatare era următoarea: Buștenari – 526; Câmpina – 126; Moreni – 107; Țintea – 42; Băicoi – 32; Filipeștii de Pădure – 3. În Prahova figurau în total 846 de sonde, în Dâmbovița – 23, iar în Buzău – 93. La sfârșitul războiului (noiembrie 1918), situația sondelor productive reparate de Administrația Militară Germană era următoarea: Buștenari – 194, Câmpina – 94; Moreni – 45, Țintea – 23, Băicoi – 29, Filipeștii de Pădure – 3. În România ocupată,

¹² *Ibidem*, p. 309.

¹³ *Ibidem*, p. 339.

¹⁴ Gheorghe Bîlgă, *Un important centru al petrolului românesc – Buștenari (1857-1948)*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2022, p. 404.

¹⁵ George Paul Sandachi, Dan Hadârcă, *Prințul George Valentin Bibescu. Biografia unui călător*, București, Editura Vivaldi, 2005, p. 138-139.

¹⁶ Gheorghe Calcan, *La destruction de l'industrie pétrolière roumaine pendant la Première Guerre Mondiale*, în Alain Beltran (dir.), *Le pétrole et la guerre*, Bruxelles, Peter Lang, 2012, p. 21-36.

totalul sondelor repuse în producție a fost de 437. Practic 45% din sondele existente la începutul intrării României în război și-au reluat activitatea, iar producția a ajuns la 75% din extracția petrolului obținut în iulie 1916¹⁷.

Germanii s-au folosit propagandistic de acest imens succes. Mackensen consemna, la 4 aprilie 1917, în însemnările lui că mobilizarea resursei umane pentru reparațiile de pe Valea Prahovei a fost exemplară. El a vizitat exploatările din regiunea Câmpina. Distrugerile păreau acolo mai mici comparativ cu Buștenarii și Moreniul. Marea uzină electrică și rafinăria au intrat aproape imediat în stare de funcțiune. Germanii au lucrat și cu prizonieri de război, recrutați din rândurile celor care pe timp de pace își găsiseră o slujbă în industria extractivă. La Moreni, echipa lui Griffiths lăsa în urmă distrugerile cele mai mari. Mackensen reținea că totul fusese pustiit, chiar dacă exploatările vizate fuseseră înființate de societăți cu capital american, noul aliat al Antantei în ultimele luni ale războiului¹⁸. Emblematică propagandistic rămâne însă descrierea regiunii petrolifere Valea Prahovei și renașterea miraculoasă a exploatărilor chiar înaintea vizitei împăratului Wilhelm al II-lea. Propaganda germană s-a dezlănțuit în revista „Rumänien im Wort un Bild”, unde descoperim că rafinările de la Ploiești fuseseră cu totul de nerecunoscut la sfârșitul anului 1916. În zona exploatărilor prahovene nu rămăsese nicio sondă intactă. Utilajele fuseseră distruse, tancurile cu țitei incendiate. Era tot ce lăseau autoritățile române în urma lor. Prin contribuția germanilor, industria petrolieră românească și-a revenit apoi miraculos. Producția a fost reluată aproape integral. La Câmpina „răsăriseră”, printre altele, un complex de lazarete, departamente administrative, lagăre de prizonieri, cămine pentru soldați și instalații de despăduchere. Scrisa în revistă că pretutindeni răsuna „cântecul voios al muncii”. „Burghiul” vâjâia în adâncimi tumultuos, iar lingura șuiera iute ca săgeata în adâncul sondei, până când motorul o ridica în sus gâfâind, iar păcura cea groasă se vărsa picurând în conductă¹⁹. Desigur, intuim că, pe lângă propagandă, se strecurau și fragmente de adevăr. Comandamentul Câmpurilor Petrolifere Românești (KODÖL – Kommando der rumänischer Ölfelder)²⁰, beneficiind de

¹⁷ Gheorghe Bilgă, *op. cit.*, p. 405.

¹⁸ August von Mackensen, *Briefe und Aufzeichnungen des Generalfeldmarschalls aus Krieg und Frieden*, Leipzig, 1938, p. 329.

¹⁹ „Rumanien im Wort und Bild”, 1. Jahrgang, no. 19-20, Kaiser Nummer, Bukarest, 20. Oktober 1917, p. 21-25.

²⁰ Comandatura terenurilor petrolifere fusese instituită la 13 ianuarie 1917 și avea sediul la Câmpina. Printre atribuțiile ei, identificăm angajarea personalului tehnic necesar pentru societățile petroliere și achiziționarea motoarelor de exploatare necesare, înlăturarea obstacolelor din calea transportului produselor extrase sau găsite ca pradă de război. Activitatea KODÖL a început în ziua de 6 februarie 1917 prin înființarea a două servicii: serviciul tehnic și cel militar. Acesta din urmă asigura paza obiectivelor strategice și reglementa circulația persoanelor în zona petroliferă. Ordonanța nr. 138 din 19 mai 1917 stabilea introducerea de pașapoarte pentru persoanele cu vârsta trecută de 15 ani care circulau în zona respectivă. Excepție făceau numai supușii Puterilor Centrale și ai aliaților, precum și supușii țărilor neutre, care trebuiau să posede pașaportul țării respective vizat de comandamentul administrației militare al regiunii în care își aveau domiciliul.

munca prizonierilor, reușise să repună în funcțiune prima sondă de petrol chiar în februarie 1917. În primăvara aceluiași an, au fost redeschise rafinăriile „Steaua Română”, „Standard” și „Vega”²¹.

Societățile petroliere germane din România („Vega” și „Steaua Română”) au înființat o societate comună („Erdölbetriebsgemeinschaft), care a beneficiat de exclusivitate în exploatarea terenurilor din proprietatea statului, precum și de autorizația de a prelucra în rafinării proprii toată cantitatea de petrol brut furnizată de KODÖL. Prima sondă petrolieră dată în exploatare a fost sonda nr. 195, aparținând societății „Steaua Română”. Prelucrarea petrolului din stocuri s-a făcut la rafinăria „Standard”, rămasă și ea în bună stare de funcționare. Pentru transportul uleiurilor s-a înființat o secție specială numită „Zentralstelle für Ölleitungen” și s-a lucrat intens la construcția unei linii ferate înguste între Băicoi și Moreni. În septembrie 1917, germanii au început construcția unei conducte petroliere care lega Ploieștiul de Giurgiu-Ramadan, trecând prin București. S-a folosit materialul provenind de la vechea conductă Ploiești – Cernavodă, pe care aliații n-au reușit să o distrugă integral. Lucrarea s-a încheiat în luna aprilie 1918, iar conducta a fost pusă imediat în exploatare²². Mackensen avea dreptate în privința mobilizării resurselor umane. Ca să aibă șanse de reușită în refacerea exploatărilor petrolifere, germanii s-au folosit de toți oamenii disponibili. Ei au trimis în România pe directorii și specialiștii societăților germane. La 14 decembrie 1916, ajungea la Brașov secția de uleiuri minerale din cadrul Statului Major Economic (Wirtschaftsstab), având destinația Câmpina, unde urma a documenta situația de la fața locului și a redacta un plan de lucru care s-a concentrat, în final, pe următoarele puncte principale: invitarea imediată a personalului vechilor societăți germane de a examina cu atenție câmpurile petrolifere, punerea în exploatare a puțurilor nedistruse sau puțin avariate, pregătirea noilor prospecțiuni etc.²³.

Mai presus de toate însă, germanii s-au temut că puterile inamice le vor imputa lor distrugerile din zona petroliferă a României la finalul regimului de ocupație. Ca să prevină un asemenea deznodământ, l-au trimis la București pe fostul atașat comercial (Handelsattaché) al Legației de la București, cunoscut în mediile politice din România și înaintea stării de război; numele său, Georg Spies. La sfârșitul anului 1916, era numit comisar delegat pentru constatarea distrugerilor din industria petrolieră în România (Kommissar für die Feststellung

Ilie I. Georgianu, *România sub ocupațiune dușmană*, Fascicola II, *Exploatarea economică a țării. Organizarea și activitatea Statului Major Economic*, București, Tipografia „Cultura Neamului Românesc”, 1920, p. 117-118.

²¹ Dan-Simion Grecu, *Corespondența poștală a prizonierilor de război și a internaților civili 1914-1921*, vol. I, *România – Vechiul Regat, 1916-1918*, Deva, 2019, p. 194.

²² Ilie I. Georgianu, *op. cit.*, p. 116-123.

²³ Gr. Antipa, *L'occupation Ennemie de la Roumanie et ses conséquences économiques et sociales*, préface de James T. Shotwell, Publications de la Dotations Carnegie pour la paix internationale, Paris, Les Presses Universitaires de France, New Haven, Yale University Press, 1929, p. 126-127.

der Zerstörungen bei der Petroleumindustrie in Rumänien). Trebuia să adune dovezi despre distrugerile inițiate sub coordonarea britanicilor²⁴. Era omul potrivit, la locul potrivit. Spies provenea dintr-o familie de comercianți cu afaceri în Rusia și activase cu rezultate notabile în afacerile cu petrol. Cunoștea bine România. Era țara unde venise prima oară în anul 1904 și ocupase patru ani funcția de director general la rafinăria „Steaua Română”. Societatea a obținut atunci un profit maxim. Cererea de produse s-a dublat, iar câștigurile au urcat vertiginos. Dacă în perioada 1903-1904 se înregistrau comenzi din prelucrarea a aproximativ 185.000 de tone de petrol, la sfârșitul mandatului său (1908/1909) se obținea o creștere de până la 342.000 de tone²⁵. În același an (1904), Georg Spies publica la Berlin și o broșură interesantă despre impozitarea afacerilor cu petrol în Germania. După ce analizează capacitatea de producție, folosind date statistice de la mari producători mondiali, autorul atinge și chestiuni legate de potențialul României. Acesta rămânea la un nivel scăzut raportat la vânzarea petrolului pe marile piețe ale lumii. România oferea atunci numai 3% din producția regiunilor caucaziene. Existau însă și câteva avantaje pe care investițiile germane în viitor le puteau valorifica în cazul României. Spies le-a enumerat în paginile broșurii: extinderea considerabilă a zonelor de exploatare petroliferă; așezarea geografică a țării care facilita accesul la transportul maritim prin portul Constanța; calitatea superioară a petrolului românesc față de cel provenind din regiunea Mării Caspice. România lui Spies rămânea o variantă în miniatură a ceea ce promitea cândva economic să devină. Înainte să poată livra carburanți în cantități mari ca să atenueze efectele monopolului global ruso-american, exploatarea din România aveau nevoie de un deceniu de foraj viguros. Pentru a avea un „cuvânt de spus” în stabilirea prețurilor la nivel global, România trebuia să ajungă la un procent de cel puțin o treime din producția rusă existentă atunci, adică să extragă de 11 ori mai mult petrol decât reușea să exploateze în acei ani de dinaintea războiului²⁶.

Spies s-a bucurat de audiență bună la București. Frecvența cercuri înalte ale politicii românești. Cât timp fusese director la „Steaua Română”, influența lui a crescut foarte mult. Atât de mult, încât în perioada neutralității, pe când activa ca atașat comercial, a primit misiunea de a-l atrage pe Tache Ionescu în rândurile subțiate ale politicianilor germanofili²⁷. Se știe că Spies n-a reușit să-i

²⁴ Politisches Archiv des Auswärtigen Amtes (PAAA), R 131033. Akten betreffend: das Generalgouvernement für Rumänien in Bukarest. Vom 20. November 1916 bis 1921. Notiz Ausw. Amt, Berlin, den 9. Januar 1917.

²⁵ Georg Spies, *Erinnerungen eines Ausland-Deutschen*, St. Petersburg, Olearius Verlag, 2002, p. 277-279.

²⁶ Idem, *Ein Beitrag zur Frage der Petroleum-Verzollung in Deutschland*, Puttkammer und Mühlbrecht, Berlin, 1904, p. 28-35.

²⁷ PAAA, C 2126. Abteilung A. Geheime Akten betreffend rumänische Staatsmänner. (vom Januar 1913 bis August 1916), Bd. 1. Rumänien, no. 11-Geheim/ANIC, fond Microfilme Germania (RFG), rola nr. 64, cadrele 304-313; PAAA (R 9780). Geheime Akten betreffend Rumänische Staatsmänner, vom Januar 1913 bis August 1916.

schimbe lui Tache traiectoria germanofobiei. Acesta l-a considerat unul dintre cei mai isteți oameni de afaceri străini, o minte luminoasă, un german cu profil internaționalizat. Ceea ce Tache se făcea că nu pricepe ținea de felul cum puteau să-i treacă prin minte unui om atât de instruit „inepțiile” privind superioritatea morală a Germaniei în războiul contra Aliatilor²⁸. Revenit la București, la solicitarea administrației militare, Georg Spies a preluat dosarul distrugerii instalațiilor petroliere românești. S-a documentat atent, a ținut prelegeri (*Die rumänische Petroleum-Industrie und ihre Bedeutung in der Weltwirtschaft: Zwei Vorträge gehalten in Bukarest am 9. Und 13. März 1917*) și a redactat un raport care s-a transformat într-o scriere propagandistică (*Die anglo-rumänische Zerstörung der rumänischen Erdölindustrie*, 1918), publicată fără menționarea lui ca autor. Misiunea lui Spies a urmărit investigarea distrugerilor suferite de societățile care nu se găseau în proprietate germană. Această muncă viza direct afacerile firmelor britanice, americane, românești, pe lângă activitatea societății olandeze Royal Dutch Ltd. Mai multe memorii întocmite de Spies în acea perioadă porneau de la premisa că petrolul românesc constituie cheia siguranței militare germane. Reține atenția un document de peste 100 de pagini, intitulat *Denkschrift über die Lösung der Petroleumfrage in Deutschland*, din care aflăm că firmele statelor inamice Germaniei ar fi trebuit desființate toate în teritoriul ocupat, așa cum ar fi procedat și inamicul într-un caz similar cu firmele germane. Ideea centrală apărea limpede: petrolul românesc trebuia să deservească numai piața din Germania și Austro-Ungaria. Statul controla mecanismul de producție și desfacerea carburanților fără implicarea firmelor private²⁹.

Planurile lui Spies, care însemnau de fapt naționalizarea sub control german a extracției petrolului românesc, întâmpinau opoziția investitorilor privați. Mai multe societăți petroliere și întreprinderi cu capital bancar din Germania imperială (Deutsche Bank, Diskonto Gesellschaft) au încercat în timpul ocupației militare să obțină drept de monopol pentru extracția și rafinarea țițeiului. Printre acestea se găsea și firma Deutsche Erdöl AG, o filială a lui Standard Oil în Germania. Printr-un acord semnat în 13 martie 1917 cu administrația militară din România, firmele private au reușit să-și impună punctul de vedere în disputa cu planul schițat de Spies. Vizibil iritat, el s-a adresat Comandamentului Suprem al Armatei Germane (Oberkommando des Heeres: OHL) și Marelui Cartier General de la Spa. A obținut o întrevedere la generalul Erich Ludendorff pe care a reușit să-l convingă, invocând principiile programului Hindenburg (resursele naturale trebuiau să rămână numai la dispoziția forțelor combatante), că trebuie să-i susțină viguros poziția în chestiunea petrolului românesc. Urmarea a fost că Militärverwaltung in Rumänien a emis o ordonanță ce prevedea că reglementările pentru extracția de petrol românesc se subordonau intereselor Reich-ului și erau ținute departe de orice revendicări venite din mediul privat. În mai 1917, Ludendorff a

²⁸ Tache Ionescu, *Amintiri. Discursuri pentru România Mare*, ediție de Nicolae-Șerban Tanașoca, București, Editura Fundației Pro, 2005, p. 129-138.

²⁹ Georg Spies, *Erinnerungen...*, p. 331.

comunicat oficial la Auswärtige Amt că susține punctul de vedere al lui Spies în reglementarea exploataării petrolului românesc, așteptând o poziție limpede a ministerului în această chestiune. Georg Spies se temea însă că diverși susținători ai unor interese financiar-bancare private își găsiseră loc în departamentele economice ale ministerelor germane și acționau pentru a influența decizia ministerială³⁰. De aceea, Ludendorff a adnotat pe marginea memoriului: „[...] conform dorinței domnului redactor nu veți oferi vreo informație Ministerului de Război și nici unei alte secțiuni subordonate acestuia [...]”. Ținând seama de autoritatea de care se bucura Erich von Ludendorff în politica Germaniei, sprijinul pentru planul Spies în disputa cu interesele private constituia un avantaj colosal. Știm că atitudinea deschisă a lui Ludendorff s-ar fi putut datora și subterfugiilor din sfera relațiilor personale. Fiul lui Georg Spies (Robert C. Spies) fusese angajat (fiindcă avea cunoștințe temeinice de limbă rusă) la secțiunea de încifrări din cadrul OHL. Familiile se cunoșteau bine (Mathilde Spies, a doua soție a lui Georg Spies, apărea pe lista cunoștințelor lui Ludendorff) și este foarte probabil că se susțineau reciproc³¹.

Georg Spies a dezaprobat cuantumul cererilor de despăgubire (în opinia sa prea mari) pentru daunele suferite de instalațiile petroliere ale firmelor cu capital german („Steaua Română”) în România. I-a replicat cu hotărâre însă un anume Dr. Albrecht, funcționar german din secțiunea mineralieră a Comandamentului Economic al Administrației Militare. Acesta susținea că despăgubirea reflecta dimensiunea pagubelor suferite. Albrecht beneficia categoric și de sprijinul unei părți din OHL. Șeful de Stat Major (colonelul Hentsch) al armatelor de ocupație din România consemna iritat de situație:

Acuzațiile directorului general Spies sunt cu atât mai regretabile cu cât conform mandatului încredințat de către Auswärtige Amt lui nu-i poate fi acordat dreptul de a critica deciziile administrației militare și cu atât mai mult cu cât el nu dispune efectiv de documente necesare pentru o asemenea evaluare³².

Georg Spies s-a declarat total împotriva acordului privind petrolul (Erdölakommen) încheiat ca anexă la tratatul de pace din 7 mai 1918. Acesta prevedea că exploatarea câmpurilor petrolifere românești trebuie încredințată unei societăți intermediare al cărei acționariat provenea pe jumătate de la bănci. Georg Spies ar fi vrut ca societatea administrator să fie controlată numai de statul german în asociere cu Austro-Ungaria. Toate discuțiile s-au frânt însă odată cu deznodământul războiului. Înfrângerea finală a Germaniei a lăsat fără obiect conținutul polemicilor. Georg Spies și-a încheiat în 1919 colaborarea la Ministerul german de Externe, s-a reîntors în Germania și a înființat o societate proprie la Berlin (Georg Spies GmbH)³³.

³⁰ De exemplu, Dr. Herz, fostul lui coleg de la Europäischen Petroleum Union, activa atunci la Ministerul Afacerilor Interne.

³¹ Georg Spies, *Erinnerungen...*, p. 332-333.

³² *Ibidem*, p. 333.

³³ *Ibidem*, p. 334.

Epilog

După război, chestiunea petrolului revine brusc în atenția autorităților române. Afacerile se împleteau cu sfera politicii. Apăruseră broșuri care criticau deschis chestiunea concesiunilor străine. Una dintre ele i-a aparținut lui Tancred Constantinescu, fost ministru liberal al Industriei și Comerțului. El conchide că poporul român îi lipseau conducătorii demni de calitățile pe care le arătase în anii războiului: energie, îndurare, îndrăzneală. Calea economică trebuia să fie munca românească, iar capitalul românesc investit în bogățiile noastre³⁴. Consecințele războiului nu erau nici ele ușor de abordat. Cheia problemei rămăneau compensațiile vehiculate de britanici în momentul distrugerii exploatărilor din teritoriul ocupat. În 1922 a fost creată o comisie mixtă anglo-română care a evaluat pagubele produse de incendierea rafinăriilor. România urma să primească despăgubiri de 10 milioane de lire sterline pentru pagubele economice suferite, dar concomitent trebuia să și plătească suma de 40 de milioane de lire pentru livrările de armament din timpul războiului. Disputa cu firmele private s-a mutat curând în sălile de judecată. O mare parte din aceste procese s-a stins însă în jurul anului 1927. Marea Britanie n-a plătit vreo liră despăgubiri³⁵. S-au îngropat definitiv astfel urmările unei acțiuni militare controversate.

Misiunea lui Norton-Griffiths afectase puțin interesele economice germane în România. Trebuie văzută ca un eșec strategic sau o urgență militară augmentată de false justificări economice. Logistic vorbind, pierderea Constanței în octombrie 1916, cu deschiderea ei la Marea Neagră, putea fi o lovitură mai grea pentru Aliați. Stavka (Marele Cartier General al Armatei Imperiale Ruse) a ezitat inițial să dea curs acțiunii de distrugere a rezervelor de combustibil depozitate la Constanța, astfel încât germanii și aliații lor să nu ajungă în situația de a captura importante stocuri de produse petroliere. Greșelile trebuiau îndreptate de Flota Mării Negre. Acțiunea ei a fost întârziată însă de vremea rea, apoi îngreunată de indecizia șefului Brigăzii ruse de crucișătoare, contraamiralul K. A. Porembski, desemnat la conducerea primului raid³⁶.

Din memoriul Administrației Germane de Etapă în Dobrogea (intocmit la mijlocul lui aprilie 1917) rezultă că cele cinci depozite ridicate în împrejurimile orașului Constanța (inclusiv cel construit de însuși statul român în oraș) au ajuns în mâinile germanilor intacte, împreună cu valorosul conținut, constând în carburanți și uleiuri minerale³⁷. Redactat de Kurt Friedrich Wilhelm von Ungern (general german, șeful Administrației de Etapă în Dobrogea), memoriul conține date exagerate (chiar eronate), având în vedere că numai prima acțiune a flotei rusești nu lovise cu succes depozitele. La 1 noiembrie 1916, crucișătorul rusesc

³⁴ Tancred Constantinescu, *Petrolul*, București, Imprimeriile Independența, 1921, p. 18.

³⁵ Dorin Stănescu, *op. cit.*

³⁶ Denis Kozlov, *Flota rusă în campania românească, 1916-1917*, traducere de Petre Munteanu, București, Editura Mica Valahie, 2017, p. 70, 81-102.

³⁷ *Denkschrift der deutschen Etappen Verwaltung in der Dobrudscha. Abgeschlossen Mitte April 1917*, Constanța, 1917, p. 88-89.

Pamiat Merkuria (aflat în serviciul marinei ruse și, în 1941, sub numele de Komintern) s-a apropiat de portul Constanța, evitând barajul de mine, dar, la semnalarea prezenței unui submarin german în zonă, comandantul Porembski a ordonat retragerea³⁸. După trei zile, Pamiat s-a reîntors. Cu succes, de această dată. În mai puțin de jumătate de oră, a tras asupra rezervoarelor de petrol românesc 231 de proiectile de șase țoli. Norul de fum se putea vedea de la 70 de mile distanță. Cu toate acestea, aprecierea impactului distrugerilor provocate de ruși nu s-a regăsit întru totul realist înscrisă în memoriul lui Ungern. Potrivit informațiilor germane, numai 15 din cele 37 de cisterne s-ar fi aprins, restul fiind salvate prin închiderea vanelor de umplere, lăsate deschise de administratorii români când s-au retras în grabă din calea inamicului. Feldmareșalul Mackensen l-a criticat însă personal pe viceamiralul W. Suchon, comandantul flotei germano-turce din Marea Neagră, pentru apărarea defectuoasă a Constanței. L-ar fi întrebat, via Berlin, unde se aflau submarinele germane atunci când crucișătorul rusesc a deschis focul asupra portului³⁹.

Dincolo de interpretarea oscilantă privind eficiența acestei cooperări „distructive” într-un episod izolat de război, persistă întrebarea dacă într-un conflict ca Marele Război se justifica utilizarea vechii tactici a pământului pârjolit, ținând seama de circuitul global al resurselor aflate la dispoziția societății industriale? Un posibil răspuns l-am găsit în cercetările lui David Hamlin. El consideră că intensificarea crizei alimentare din Germania, coroborată cu accentul strategic pus pe utilizarea submarinelor ca mijloc eficient de a câștiga războiul au creat contextul pentru planificarea timpurie a ocupației României. Această planificare confirmă ipoteza că extracția de materii prime avea să ocupe un loc central în exercițiul ocupației militare din România. După două zile de la declarația de război a României și la numai o zi de la instalarea celui de-al Treilea Comandament Suprem al Armatei Germane (OHL), alcătuit din tandemul Hindenburg – Ludendorff, fusese convocat la Berlin un Consiliu de Coroană. Subiectul discuției ar fi trebuit să fie criza declanșată de declarația de război și intervenția militară a României împotriva Austro-Ungariei. Dar schimbul de opinii privind stoparea ofensivei proaspătului inamic a generat o altă dezbatere asupra proiectării războiului submarin nelimitat. Eliminarea restricțiilor privind modul și locul în care submarinele germane puteau scufunda navele comerciale ale neutrilor era considerată de către unii decidenți germani ca fiind cel mai bun mijloc de a întoarce împotriva britanicilor același tip de blocadă economică pe care Royal Navy a impus-o Germaniei la începutul războiului. Având în vedere poziția insulară expusă a Marii Britanii, acțiunea aceasta se putea dovedi decisivă pentru câștigarea războiului. Unii factori politici germani au replicat la acest proiect, subliniind pericolul politic prin care un atac neprovocat asupra persoanelor

³⁸ Nicolae Koslinski, Raymond Stănescu, *Marina română în al doilea război mondial (1939-1945)*, vol. I, 1939-1942, București, Editura Făt-Frumos, 1996, p. 113-114.

³⁹ Denis Kozlov, *op. cit.*, p. 96-100.

civile și bunurilor de consum ale Aliatilor ar putea afecta șansele Germaniei în război. La final, marina germană a aprobat însă cu entuziasm ideea războiului submarin fără restricții, chiar dacă Bethmann Hollweg și Karl Helfferich s-au opus. Mai trebuie amintit că și noii comandanți ai armatei germane au ezitat la rândul lor. Ei au arătat că, deși armata germană aștepta mai mult sprijin de la marină, Germania ar fi trebuit să întârzie declanșarea războiului submarin nerestricționat până când situația din România urma să fie stabilizată. Așa cum menționează Ludendorff în memorii, submarinele, avioanele, camioanele sau mașinile depindeau de petrolul livrat germanilor până atunci din Galiția. Un război nerestricționat al submarinelor necesita procurarea de noi resurse de carburanți. De aceea, ocuparea militară a României reprezenta un prim pas crucial pentru regândirea strategiei militare germane⁴⁰. Există mult adevăr desigur în toate aceste analize istorice. Dar distrugerea, fie și preventivă, a stocurilor de petrol, împreună cu risipa cerealelor găsite în silozuri au lăsat în urmă oameni năpăstuiți din România ocupată. Unii mai bogați s-au văzut peste noapte cu averile distruse, dar alții, mai săraci, s-au trezit înfometați. Să nu ne închipuim totuși că oamenii aceștia înțelegeau prea multe lucruri din logistica și strategia războiului.

**‘Destructive’ Cooperation under Wartime Conditions:
The British Military Mission’s Involvement
in Sabotaging Romanian Oil Fields (1916)**
(Abstract)

Keywords: oilfields, World War I, destruction, military mission, Great Britain, Romania, cooperation.

Romania and Britain intensified their military cooperation during the Great War. This tendency was encouraged by the political climate in Europe (including the pro-Entente leanings of the politicians in Bucharest) and by the British ascendancy of Queen Marie. Although British troops did not take part in the fighting on the Romanian front, a British military mission, albeit smaller than the French one, was sent to Romania and played an important role starting from the early months of the war. At the beginning of Romania’s involvement in World War I, the mission operated in Bucharest. However, once the Germans occupied the capital, it was withdrawn to Iași, in northern Moldavia (a city that became a temporary war capital almost overnight). The mission was initially headed by Colonel Christopher Birdwood Thompson, who served as the British military attaché in Bucharest from 1915 onwards. The next mission chief was Colin Robert Ballard (a Brigadier General in the British Army), who was assisted by Captains William Walford and M. H. Donohoe. Another prominent member of the British mission was Sir John Norton-Griffiths (1871-1930), a lieutenant-colonel and engineer, who was involved

⁴⁰ David Hamlin, *Germany’s Empire in the East. Germans and Romania in an Era of Globalization and Total War*, Cambridge University Press, 2017, p. 179-190.

in important projects in Africa and South America, particularly in the field of railway construction. He was a member of the British Parliament from 1910 to 1924, representing the Conservative Party. He built numerous fortifications for the Western allies on the Western Front. In late 1916, he arrived in Romania with the mission of sabotaging the Prahova Valley oil fields and of interrupting grain supplies, so that the occupying German troops would not be able to use these resources for the ongoing battles. Despite his mission's initial success, after six months the oil wells were again operational. They became a very important resource for the future German military actions on the battlefields of World War I.